

ÇOCUK İNSANDIR-2

Nureddin Yıldız'ın 27.12.2015 tarihli (258.) Hayat Rehberi dersidir.

Hamdele-salvele.

Aziz kardeşlerim,

Peygamberler bizim gibi insandılar. İnsanlıkta bizden hiçbir farkları yoktu. Bir annenin, bir babanın çocuğu olarak bu dünyaya geldiler, İsa aleyhisselam hariç. O da bir annenin çocuğu olarak doğdu. Onların da eşleri oldu, onların da çocukları oldu. Onlar da yediler, içtiler, ticaret ve ziraat yaptılar. Onlar da borç aldılar, borç verdiler. Rabbimiz, kıyamet gününde peygamberlerini örnek gösterirken “Bunlar kulluk yaptı, siz niye yapamadınız?” diyeceği zaman hiçbir insan “Bize melekleri gönderdin. Onlar çok iyi kulluk yaptılar, biz beceremedik. Biz etten kemiktendik” diyemeyecek. Neden? Çünkü peygamberler de etten kemikten; aileden, arkadaştan, toplumdaki, ticaretten, ziraattan vb. bizi bunaltan her şeyden müteşekkil bir hayat yaşadılar.

Bu sebeple bugün, peygamberleri bu açıdan, bizim gibi aile fertleri olan insanlar olarak, bizim gibi belli bir toplum cenderesi içerisinde yaşamış insanlar olarak görmeye mecbur olduğumuzu anlamalıyız. Peygamberleri, -insan olmaları açısından- uçuk, büyük hayallerin insanları olarak göremeyiz. Bizim gibiydiler. Aile konusunda, belki herhangi birimizin hayalinden bile ürkeceği kadar ağır sorunlar yaşadılar. Çocuk konusunda yaşadıkları meşakkatleri biz filmlerde bile izleyemeyiz. Kur’an’ımız, peygamberleri yoğun bir şekilde, ayet ayet bazen de sure sure önümüze koyuyor.

Keşke biz Fil suresini, Nuh aleyhisselamı, İbrahim aleyhisselamı, Musa aleyhisselamı yaşadıkları Kur’an’la, bize aktarılan olaylarıyla, çocuklarımız için dinî hikâyeler olarak değil de aile kurmak için, İslam toplumu oluşturmak için, İslam’ı devletleştirmek için, Müslümanca bir şirket sahibi olabilmek için Allah’ın verdiği örnekler olarak görseydik. Ne yazık ki hâlâ Nuh aleyhisselamı, bir peygamberin kötülere karşı dokuz yüz elli senelik mücadelesi olarak görüyoruz da bir babanın dokuz yüz elli yıllık sabrı olarak görmüyoruz, göremiyoruz. Bunun için de Kur’an’ımız -ne yazık ki- önümüzde Ramazan’da okuduğumuz, ölülerimiz için rahmet umudu, bizim için de evlerimizin bereket kitabı olarak duruyor.

Keşke biz Lut aleyhisselamı, onun amcasının oğlu İbrahim aleyhisselamı “Bir aile reisi, erkek-kadın konusuna nasıl bakmalıdır, hangi sabırla aile reisi olmalıdır?” sorusuna cevap olarak görebilseydik. Müslümanlar İbrahim aleyhisselamı dinler arası diyalog için kullandılar da “Aile reisi nasıl olmalı?” sorusu için kullanamadılar. Kadın sorununa karşı İbrahim aleyhisselamdan örnek almayı beceremediğimizi itiraf etmemiz gerekiyor.

Kardeşlerim

Özellikle “Çocuk insandır” diyoruz. Çocuk, insandan çıkmış bir insandır. Çocuk, mükemmel bir insanlık çalışması üzerinden eğitilir, yetiştirilirse ortaya güzel bir insan çıkar diyoruz. Bunu da peygamberlere dayandırmak istiyoruz. Öyleyse diyorum ki: Bütün hoca efendiler! Bir baba olarak, bir eş olarak, bir aile reisi olarak uzun doktora araştırmalarına gerek yok, Kur’an-ı Kerim’de adı geçtiği kadar çocuğunu Allah’a kurban eden ‘İbrahim’ diye birisi var. Kur’an-ı Kerim’de ailesiyle sorun yaşarken o sorunu çözen ‘İbrahim’ diye biri var. Babasına karşı mücadele eden bir çocuk olarak ‘İbrahim’ var.

İbrahim aleyhisselam, Peygamber aleyhisselamın dedesi olarak elbette başımızın tacı. İbrahim aleyhisselam her namazımızda üzerine salavat okuduğumuz bir peygamber. İbrahim aleyhisselam aile reisi örneğidir. Babalık örneğidir, çocukluk örneğidir. Bizim ibadetlerde örnek alacağımız bir

peygamber olmadığı hâlde sure ismi bile olacak kadar yoğun bir şekilde İbrahim aleyhisselamın Kur'an-ı Kerim'de bulunmasının hikmetini ailemizde, aile ve toplum yapımızda, devlet temennimizde düşünmek, tefekkür etmek zorundayız.

Yakup'un Örnek Olmadığı Toplumda Kur'an da Hidayet Olmaz

Bir Müslüman, nikâh dairesinden evlilik cüzdanını aldığı zamanki mutluluğunu muhakkak Yakup aleyhisselamla paylaşmalıdır. Yakup aleyhisselam da bir peygamber çocuğuydu. Kendisi de bir peygamberdi, aynı zamanda bir peygamberin babasıydı. On iki de erkek çocuğu vardı ama bir evlat sıkıntısı yaşadı. Yavrusu kuyulara atıldı. Otuz seneye yakın zaman evladının hasretiyle yaşadı. Çocukları kavga etti, biri diğerini öldürmeye çalıştı. Baba olarak bir şey yapamadı. Sadece kahroldu. Ağlamaktan gözleri kör oldu. Peygamber torunu, peygamber babası, peygamber!

Bu rakamlar, bu vasıflar Yakup aleyhisselamın baba olması gerçeğini değiştirmede. Çünkü Yakup aleyhisselam insandı. Çocuğu da insandı. Nikâhını da İbrahim aleyhisselam gibi muhteşem bir peygamber kıymıştı. O büyük, göklerin şahit olduğu bir nikâh töreninden, Kur'an'ın şahitliğiyle peygamber olduğu belli olduktan sonra bile Yusuf diye bir çocuk sıkıntısı yaşadı. O çocuğunu da diğer çocukları sıkıntıya düşürdü.

Bu eğer ders değilse; bu ülkede imam hatip okullarının her köşe başında açılmış olması bile, her evin altının Kur'an kursu olması bile, ilahiyat fakültesinde herkesin okumasının mecbur tutulması bile hiçbir şekilde İslam getiremez. Yakup aleyhisselamın evlilikte ölçü alınmadığı, babalıkta standart alınmadığı ve bundan bir ibret çıkarılmadığı bir toplumda Kur'an hidayet kitabı nasıl olacak? Kur'an nasıl hidayet kitabı olur?

Allah, İbrahim aleyhisselamı seviyordu, hem de çok seviyordu. Adı, Halîlullah, Allah'ın dostu demek. İbrahim aleyhisselam kalktı, dua etti: "Rabbim! Şu bana verdiğin şerefli peygamberlik görevini çocuklarıma da ver. Soyum peygamber soyu olarak devam etsin." Allah bunu kabul buyurdu. "Ancak iyi olmayanlara bu şerefi vermem" dedi, "Beğendiğim kullarım olursa onlara bu şerefi vereceğim." dedi. Hemen bir nesil sonra Allah, Yakup aleyhisselama peygamberlik verdi.

Demek ki Allah, Yakup'u seviyordu. İbrahim'in çocuğu olarak hoşuna gidiyordu. İshak, İbrahim; bunlar Allah'ın sevdiği isimler. Hâlbuki Yakup aleyhisselam İshak'ın çocuğu olarak, yani İbrahim'in çocuğunun çocuğu olarak Kur'an'da övülürken **يَعْقُوبَ نَافِلَةً** Sana ekstradan bir hediye olarak da Yakup'u verdik, buyuruyor: "Yakup'u hediye olarak verdik." Yakup, Allah'ın göklerden gönderdiği bir hediyeymiş. Demek ki Yakup aleyhisselamın Müslüman olması değil, peygamber olması değil, göklerden hediye gelmiş bir insan olmak gibi muhteşem bir vasfı var.

Buna rağmen en çok sevdiği çocuğunu otuz yıl kaybetti. Çocuk hasretiyle gözleri kör oldu. Secdeler yaptı mı, ibadetler yaptı mı, dua yaptı mı, ağladı mı, zikir eksikliği mi vardı? Bunlar sorulur mu? Kur'an-ı Kerim'in şirin hediyesi Yakup bunu yapmayacak da kim yapacaktı? İyi kuldu. Kur'an-ı Kerim'in şahitliğiyle Allah'ın iyi kullarındandı. Ama evlat sıkıntısı, evlat yetiştirmek başka şey. O da hata etti.

On birinci çocuğunu diğer çocuklarından daha fazla sevdi. Bu ayrıcalığın, bu fazla sevginin diğer çocukları düşmanca tavırlara sevk edeceğini bir an anlayamadı. Çünkü Yakup peygamber oluşundan önce insandı. Peygamberlik başka bir şey; insandı.

Allah, ona Cebrail aleyhisselamı gönderdiğinde din öğretmesini emrediyordu. O eşyle bir araya geldiğinde insan olarak bir araya geldi. Çocuğunun babalığını yaparken insan olarak babalık yaptı. Dolayısıyla peygamberler üzerinde bizim örneğimiz çok muhteşemdir. Biz ümmet-i Muhammed olarak İbrahim aleyhisselamı, Yakup aleyhisselamı, Nuh aleyhisselamı, Lut aleyhisselamı ve canımız Peygamber'imiz Muhammed aleyhisselamı Kur'an'da okuyan bir ümmet olarak İsviçre'de yazılmış pedagoji kurallarına muhtaç olmamalıydık. Çok yazık oldu bize, çok esef oldu. Biz ümmet-i Muhammed'dik aleyhissalatü vesselam.

Biz, Nuh aleyhisselamın da oğluna tesir edemediğini, bağrının yandığını, dertlendiğini, az kalsın çocuğu yüzünden peygamberliğinden bile olacağını Kur'an'dan anlamalıydık. Dolayısıyla "İmam hatibe gönderdim, Kur'an kursuna gönderdim..." demenin yetmeyeceğini anlamalıydık. Nuh aleyhisselam, dokuz yüz elli sene şu dünya toprağında "Allah" diyen en büyük insan oldu. Dokuz yüz elli sene! Dokuz yüz elli dakika üst üste yapamayacağımız işi, dokuz yüz elli sene Nuh aleyhisselam yaptı. Ama eşyle arası hiç olmadı. Ama çocuğuna söz geçiremedi.

Nuh aleyhisselam, Allah'ın beş büyük kulundan biridir. Beş büyük peygamberden, beş büyük insandandır. Allah, "dostum" derken beş kişiyi seçti, bunlardan biri Nuh aleyhisselamdır. O yüce hatır, Allah'ın beş büyük kulundan biri olmak hatırı bile aile açısından geçerli olmadı, çocuk açısından geçerli olmadı. Kur'an bizi böyle terbiye etti. Bu terbiyeyi biz anlamadıktan sonra Kur'an'la şereflenmemiş insanlar hayattan ne anlayacaklar?

Biz insanız, insan yetiştiriyoruz, insan müessesesine aile diyoruz. Peygamberler bile -başta sevgili Peygamber'imiz sallallahu aleyhi ve sellem bile- en muhteşem örnekler oldukları hâlde, Allah'ın sevgili kulları oldukları hâlde insanlıkta bizimle paydaşırlar. Aynı insanlığı paylaşıyoruz. Aynı aile düzenini kullanıyoruz. Peygamberlerle aynı şekilde çocuk büyüttük, peygamberlerle aynı şekilde eşlerimiz oldu. Onların mücadelesi Kur'an-ı Kerim'de aile bazında nasıl veriliyor? Allah, Nuh aleyhisselamın çilesini, eşinden çektiği çileyi, Lut aleyhisselamın eşinden çektiği çileyi nasıl anlatıyor? Lut aleyhisselamın bir kere bile "Boşadım seni mendebur kadın!" dediğini söylemiyor. Öyle idare ediyor, öyle yaşıyor. Allah, onun çocuğunu evlatlıktan attığını söylemiyor. Tam aksine gemi suların üstünde yüzmeye başlayınca "Gel yavrum!" sözüne karşı "Dağa çıkarım, senin Allah'ın beni boğamaz!" diyen evladına bile ağladığını söylüyor.

Peygamberlerden örnek almayacaksak, onları sadece mezara girerken, kabir azabından kurtarıcı isimler olarak göreceksak, onları çocuklarımıza İslamî hikâyeler, Müslümanca hikâyeler olarak anlatacaksak vay hâlimize bizim. Her akşam camilerde dinlediğimiz *لَا تُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ* "Peygamberler arasında hiçbir fark gözetmiyoruz", hepsi bizim peygamberimizdir. Musa peygamberimizdir, Nuh peygamberimizdir, İbrahim peygamberimizdir, Muhammed aleyhisselam da baş tacı peygamberimizdir, deyişimizdeki sırrı anlamıyoruz demektir.

Onları hep başka türlü görüyoruz. Neden? Çünkü laiklik içimize sinmiş bir mikrop olarak. Aslında benimsediğimiz ama görünüşte reddettiğimiz bir teoriye dönüştü. Laikliği benimsedik. Nasıl benimsedik? Çünkü İslam içimizde, aile bazında da Kur'an'a göre yaşanan bir din değil. Aile modernizasyona uğramış, şirketler modernizasyona uğramış, helallik-haramlık mefhumu çağın şartlarına göre yenilenmiş. Şimdi İslam camilerde var, İslam iddialarda var. Ramazanda en popüler sistem İslam sistemi, Kurban Bayramı'nda "Canım İslam", ondan sonra aileye, çocuk yetiştirmeye ve insan ilişkilerine gelince "Nerede İslam?" sorusuna göklerde mi cevap vereceğiz?

Hepimiz alkolden tövbe eder gibi, kumardan istiğfar edip Rabbimize yönelir gibi şu aile mefhumundan ve çocuk yetiştirmekten uzak tuttuğumuz Kur'an'a bakışımız için de tövbe etmeliyiz. Çocuklarımızı camiye gönderip Kur'an öğreten ama onları Kur'an'a göre bir Müslüman ve insan yapmayı uzak tuttuğumuz şu eğitim anlayışımızdan, aile anlayışımızdan dolayı hepimiz istiğfar etmeliyiz. Bu gizli ve seküler hastalıktan istiğfar etmeliyiz.

İbrahim aleyhisselamı, Lut aleyhisselamı, Nuh aleyhisselamı örnek aldığımız, Yakup aleyhisselamı evimizin başöğretmeni yaptığımız gün, Allah'ın rahmeti de bize gelecek ve ciddi bir şekilde Rabbimizin rahmetiyle; evimizde yenecek soğan olmasa bile, evimizde başımızı koyacağımız bir yastığımız bulunmasa bile, yağmur çatıdan aksa bile Allah'ın izniyle ümmet-i Muhammed kalitesinde çocuk yetiştireceğiz. Çünkü o zaman Allah'ın eli üzerimizde olacaktır. Ama hoca efendiler, İbrahim aleyhisselamın İsmail'i kesmeye götürüşünü Kurban Bayramı hikâyesi olarak anlayıp, babalık ve çocukluk ilişkisi olarak anlamadıkları sürece pedagoga muhtaç, psikiyatri ilaçlarıyla yaşayan insan olmaya devam edeceğiz demektir. Doğurduklarımızı baş düşman gibi büyütmeye devam edeceğiz demektir. Eşimizi belamız olarak görmeye devam edeceğiz demektir. Ne zaman Yakup aleyhisselam başöğretmen olursa, baba olmayı Yakup olmak diye anlarsak o zaman mesafemiz Allah'ın izniyle başarıya çok yaklaşacaktır.

Kardeşlerim,

Evet, acı, zor ama olmaz şey değil bunlar. Acı olduğu, zor olduğu doğru. İbrahim aleyhisselamı Kurban Bayramı hikâyesi olarak dinlemek acı ve ezici bir gerçek. Ama biiznillah, imam efendiler camide öyle anlatmaya devam etse bile her namazda **اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ** dememizin nedenini bir kere düşüsek, evde ailemiz mutluluk denizinde yüzecektir. Muhammed aleyhisselamın emrettiği namazı kıldığımız hâlde "İbrahim'e salât ettiğin gibi, İbrahim'in ailesine, evine salat ettiğin gibi bizim Peygamber'imize de salat et" diye namazda niye diyoruz? Hadi "İbrahim" dedik de "İbrahim'in ailesini" niye karıştırdık? Çünkü müminin evinde, İbrahim'in ev örneği olması lazım. Baba olarak, koca olarak, kadın olarak, çocuk olarak İbrahim üzerinden Allah bizi eğitmeyi murat ediyor.

Peygamberler insandılar. İnsandan doğdular, insan doğurdular, insan büyüttüler. Ümmetleri olmadan önce aileleri vardı. Ümmetlerini yönlendirmeden önce ailelerini baba ve koca olarak yönlendirdiler. Başta da bizim Peygamber'imiz sallallahu aleyhi ve sellem olmak üzere. Hayatı bu mantıkla yaşadığımız evler, nübüvvet ışığıyla aydınlanmış evlerdir Allah'ın izniyle. Nübüvvet pınarından bereket damlayan evlerdir. Ama biz hâlâ Nuh aleyhisselamı gözü yaşlı ve bağıri yanık bir baba olarak değil de putperestlerle savaşmış bir peygamber olarak görerek yanlışı üzerine yanlış tuğlalar koyuyoruz. Yanlış yere konmuş temelin üzerine istediğin kadar tuğla ör, sen onu ev yapamayacaksın.

Nuh aleyhisselam, müşrikler ve putperestlerle bin seneye yakın zaman uğraşmış bir peygamberdir ama babadır da. Kur'an, onun kocalığını ve babalığını peygamberliği kadar öne çıkarıyor. En belirgin kocalık örneği, bir kadının kocası olmak örneği Nuh aleyhisselamdadır, Lut aleyhisselamdadır. Cadaloz mu cadaloz, lanetli mi lanetli bir kadının kocası olarak Allah'ın peygamberi diye bu topraklarda yaşadı.

Bizim çocuk masalı veya İslamî çocuk hikâyesi olarak gördüğümüz şey, Allah'ın aşısı olarak bize gönderdiği şeydir. Sevgili Peygamber'imiz aleyhisselamın hayatı için zaten söze hacet yok. O zaten insanın en mükemmel örneği olarak karşımızda duruyor, sallallahu aleyhi ve sellem.

Alimallah, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in pedagojisine, insanî ilişkilerine, merhamet anlayışına hasret oluşumuz; onu Ravzası önünde ziyaret etmemizden yüz kat daha fazla olmalıdır. Hatta ve hatta Allah, insanoğlunun en merhametlisini, erkeklerin en naziğini, babaların en şefkatlisini, evlatların en edeplisini örneklendirdiği hâlde, onu Ravzasında ziyaret ettikten sonra kaba bir koca veya zalim bir baba olarak evimize dönüyorsak yazıklar olsun o ziyarete!

Biz, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemi keşke insanlığın en efendisi, en naziği ve babalığın en merhametlisi olarak bir kere tefekkür edip dönüşüm yapsaydık da yüz senelik ömrümüzde Medine'ye gitmeye fırsatımız hiç olmasaydı. Çünkü Medine'ye her sene ziyarete gitsen bu kabalık ve merhametsizlik ile kaba bir erkek, zalim ve acımasız bir baba olarak yaşadığım sürece onu ziyaret etmiş olmam kıyamet günü işime yaramayacak. Ama Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem; İbrahim'in torunu olarak, Nuh'un kardeşi olarak, Lut'un kardeşi olarak "Bana nezaket öğretti" deyip nezaketle yaşadığım; bir defa "Onun sünnetidir" diye evladına sarılmış olmamı, Allah'ın izniyle kıyamet günü şefaatinin garantisi olarak görürüm. Çünkü Peygamberime benim bir kere candan bağlılığım, yüz kere demir parmaklıklar arasından telefonla hatıra fotoğrafı çektirmemden vallahi daha iyidir, billahi daha iyidir.

Umreye gidecek paramı, şefkatimin örneği olarak çocuklarıma harcarım da boş yere umreye gitmem. Çünkü biz ümmet-i Muhammed'iz, sallallahu aleyhi ve sellem. Namazımız bu ümmetin namazıdır, haccımız bu ümmetin haccıdır, ibadetlerimiz bu ümmetin ibadetleridir, ailemiz de bu ümmetin ailesidir. Biz Muhammed aleyhisselamın ümmeti olduğumuz sürece onun gibi koca olmak, onun gibi baba olmak, onun gibi insan olmak zorundayız.

İbadetlerimizde mekruhlara ve adaba dikkat edip "Namazda elleri az yukarı bağlarsa sünnete aykırıdır" diye feryatlar koparan yahut rükûyu tam sünnete göre yapmadı diye ehl-i bidat deyip itham edenler olarak, eşlerimiz ve çocuklarımız bizden hak dava eden adam isek biz, "O sünnettir, bu müstehaptır..." diye uğraşırken aslını kaybettiğimiz bir mücadele içinde bulunuyoruz demektir. Esasen yenildik biz o zaman. Çünkü meydanlarda cenk eden, miraca çıkıp Sidretü'l-Münteha'ya ulaşan Peygamber'im sallallahu aleyhi ve sellem evinde de o adamdı.

Sidretü'l-Münteha'da rahmet damlayan gözlerinden, torunlarını gördüğünde de rahmet damlıyordu. Hacca gittiğinde perileşmiş, ibadet sembolü görmüş bir efendi; işine veya evine döndüğünde tanınmaz bir adam olan, bu ümmetin Peygamber'inin karakterinde bir adam değildir.

Yetiştirdiği çocukları, torunları hatta ve hatta onunla nesep bağı bulunmayan ama mübarek kucağında durmuş çocuklar, adamlar gibi Medine sokaklarında dolaştılar.

Abdullah ibni Zübeyr radiyallahu anhuma, ashab-ı kiramın Medine'de doğan çocuklarından. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem vefat ettiğinde ya sekiz ya da yedi yaşındaydı. Çocuktan ama o mübarek dizleri tuttu. O mübarek elleri öptü. O feyz ve bereket ona aktı.

Ömer radiyallahu anhin sokakta dolaştığı bir zamanda Abdullah ibni Zübeyir; Resûlullah görmüş çocuk, insanlık görmüş, insan muamelesi görmüş çocuk, sokakta arkadaşlarıyla oynuyordu. “Ömer geliyor!” diye bağırdılar. “Ömer geliyor!” Heybetli adam, ümmet-i Muhammed’in halifesi, şeytanın onunla aynı vadiye girmeye cesaret edemediği!

Çocuklar kaçtılar. Abdullah ibni Zübeyir, elindeki oyuncuğı ile durduğu yerde kaldı. Ömer tuttu elinden, “Abdullah! Herkes kaçtı da sen niye kaçmadın?” dedi. “Ben, suçlu bir çocuk değilim ki kaçayım, bu sokak da dar değil ki sana yer açayım. Git işine Ömer ağabey” diye cevap vermiş. Radiyallahu anhum. Çocuğa bak! Çocuk yetiştirene bak! Ömer’e bak! “Ben suçlu bir çocuk değilim ki niye kaçayım, bu sokak da dar değil ki sana yer açayım.” Bu mu çocuk? Elinde cep telefonu ve bilgisayara esir olmuş, annesi ölse ölümünden haberi olmayacak çocuk mu?

Çocuğun Yakışıklı Ama Aynı Zamanda Rabbanî Olsun

Ümmet-i Muhammed, Rabbiyle baş başa kalmış çocuklar yetiştirmek zorundadır. Dünya ve ahiret dengesi kurmuş çocuklar yetiştirmek zorundadır. Bedeni ve akli güçlü çocuklar yetiştirmek zorundadır.

Kula kulluk yapmayan, dünyayı alacağım diye ahireti ihmal etmeyen, ahireti kazanacağım diye dünyayı kâfire bırakmayan, ibadet yapıyorum diye kasları gevşemiş olmayan; rabbanî, bütün ve güçlü çocuk yetiştiren her baba ve anne, Allah’ın izniyle Bedir mücahididir, Uhud mücahididir, Hendek kazan mücahittir. Çünkü bu ümmet; bugün Bedir, Uhud, Hendek, Mekke’nin fethi gibi kavramları ailesinde yaşamaya zorlanmış bir ümmettir. Bugün Bedir ailemizde, Uhud ailemizde, Hendek şirketlerimizde kazılmaktadır.

Bugün yetiştirdiğimiz çocukların diplomaları olsun, yakışıklı elbiseleri olsun, her ay ayakkabıları olsun ama rabbanî olsunlar. “Kula kulluk etmem, Allah’tan başkasına secde etmem, diplomaya tapınmam, hiçbir şekilde karşı cinse esir olmam; ancak helal ederse Allah eş olurum” diyen rabbanî genç! Bir elinde dünyası, öbür elinde cenneti olan genç! Kasları güçlü, akli güçlü, feraseti güçlü genç yetiştiren anne-baba; bugünün Bedir’inde Resûlullah’a “Sür atını denize. Arkadayız ya Resûlallah!” diyen Sa’d’ın ta kendisidir.

Mevlit törenlerinde, bilmem ne haftasında, filanca yerde iki satır Kur’an okuyup sonra da “Peygamber aleyhisselam çok güzeldi” deyip gitmek yetmiyor. Bu ümmet, Peygamber aleyhisselatu vesselama nesil yetiştirmek zorunda ama bu yetiştirdiğimiz nesil, Bedir’de Peygamber aleyhisselamın yanında durarak destekleyecek nesil olmalıdır.

Rabbanî, bütün ve güçlü! Rabbine adanmış. Bir aşk hikâyesiyle bütün geçmişini silecek, annesini-babasını satacak genç değil. Allah’tan başkasına, hiçbir insana ebedî aşk için tutulmaz bir genç. Dünyayı alırken ahireti ezen, ahireti istiyorum diye dünyayı bırakan değil. Bütün genç, her tarafı bütün ve güçlü genç bu ümmetin gencidir. Bu ümmetin bu genci için çalışmak; bugün Bedir’e hazırlık yapmaktır, Uhud’a hazırlık yapmaktır. Mekke, Allah’ın izniyle bu gençlerle fethedilecektir ama önce insan olacaklar. İnsanlık onuru ile onurlandırılacaklar. Peygamber aleyhisselam Efendimiz, insan olarak çocuk yetiştirdi. Abdullah ibni Zübeyir’i ya üç ya da beş defa öptü, okşadı, sevdi ama bir kere öptüğü genç, hayatının sonuna kadar o lezzeti bir daha unutamadı.

Kardeşlerim,

Biz ümmet-i Muhammed'iz. Biz zannediyoruz ki Efendimiz aleyhissalatu vesselam çocukları kampa aldı, o kampta aylarca onlara Kur'an öğretti, hadis öğretti zannediyoruz. Öyle değil.

Cabir ibni Semure radiyallahu anh, bir hatırasını naklediyor: "Biz küçücük çocuktuk. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem mescidinde bir gün sabah namazına katıldım. Namazdan çıktıktan sonra evine gidiyordu."

İmam efendiler dinlemeli. Babalar-anneler de dinlemeli. Bir eve ziyarete giden hoca, mütefekkir, yazar, çizer dinlemeli. Hepimiz dinlemeliyiz. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem sabah namazından çıkıyormuş. Cabir ibni Semure radiyallahu anh da "Küçük çocuktum" diyor, "Ben de peşine takıldım, evine gidiyordu. Mescidin eviyle olan arasındaki boşluğa çocuklar toplandılar." Hepsi Resûlullah'ı görmek istiyorlarmış. "Tek tek bütün çocukların yanağını sıktı, hatırını sordu" diyor. "Sıra bana geldiğinde benim de yanağımı sıktı, hatırımı sordu. Şimdi kaç yaşındayım, o elin tadını ve eldeki hoş kokuyu hâlâ hissediyorum."

Müslim'den hadis-i şerif naklediyoruz. Uzaktan el sallayan peygamber değil. "Size Allah ömürler versin" diyen bir peygamber değil. Çocukla çocuklaşan, yanağını sıkarak gönlünü alan, üzerine işediği zaman bile çocuğun çiş zevki bozulmasın diye düşünen insan Peygamber! İnsan! İnsan Peygamber!

Cafer-i Tayyar'ın küçük çocuğu. O'nun da kuzeninin çocuğu. Arkadaşlarıyla oyun oynuyorlar. Göklerin Peygamberi, cennetin efendisi, dünyanın efendisi. Uzaktan bakmış, çocuklar oyun oynuyorlar. Yanlarına yanaşmış. Bakkalcılık oynuyorlar. Taş parçalarını dizmişler, "Bu hurma kaç ediyor, şu kadar ediyor" diyerek beş tane veriyor. O zamanki çocuğun oyunu işte. Çocuk beş on tane taşı toplamış; sanal para alıyor, öbür taraftan ona da hurma satıyor.

Ne yapıyorsunuz, diye sormuş Efendimiz. Oyun oynuyoruz, denince "Allah bereket versin, Allah bereket versin" deyip gitmiş oradan. Şu hâle bak. "Allah bereket versin" dediği şey, çocuklar birbirlerine orada çakıl taşları satıyorlar. Oyun oynuyorlar ama o ortam neyi kaldırıyor? Ticaret yapıyor çocuklar. Beş yaşında çocuklar ticaret yapıyor. Göklerin Peygamberi, miraç görmüş Peygamber, Cebrail'in "Girersem yanarım" dediği yerlere girmiş Peygamber ama beş yaşında çocukların oyununun seviyesine iniyor ve "Allah bereket versin" diyor.

Ey Peygamber! Bütün pedagoglar, psikologlar, bütün insanlık sana feda olsun. Ebu Bekir'in ve Ömer'in anası babası değil; bütün analar sana feda olsun. "Misafir gelecekti, bu kıriltleri niye buradan kaldırdın?" diyen analar senin ayağına paspas olsunlar. "Şurada iki kelime edecektik misafirlikte, bizi bunalttınız" diyen ev sahipleri sana kurban olsunlar ya Resûlallah. Müslümanlığı insanlığın ötesinde hayalet bir din hâline getiren bütün yanlış sistemi anlatan hocalar da sana kurban olsunlar. Şu insanlık dini İslam'ı hayalete çevirmekle ne büyük zulüm etmişiz kendimize kendi elimizle.

Kardeşlerim,

Şu hâle bakınız. Sabah namazından çıkıyor, çocukların yanaklarını sıkmadan evine gitmiyor. Hâlbuki bugün iyi Müslümanlık; sabah namazında işrakı bekleyip tesbihat yaparak iki rekât namaz kılıp huşû içerisinde evine gitmektir. O, çocuklarla oynuyor ama. Sonra o çocuklardan biri, Ömer gibi bir dünya liderinin karşısında durup onu oyun arkadaşı gibi görüyor: "Yol mu dar? Geç buradan" diyor.

Uzaktan “Aferin çocuklar, aferin. Derslerinize iyi çalışın ha, mücahit olun” diyen bir peygamber değil. Sabah namazında çocukların yanaklarını sıkıp hatırlarını soran Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem. İnsan Peygamber’imiz bizim. Eğer o insansa biz neyiz?

Ne Muhteşem Bir Ümmetmişiz!

Hepimizin bildiği Üsame üzerinden bir örnek vereceğim. Rabbimden diliyorum ki bu örnek taşlaşmış kalplerimizi eritsin; bizi insan babalar, insan anneler, insan evlatlar kıvamına yeniden getirsin.

Hepimiz biliriz; Üsame on yedi yaşındaydı ve Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onu İslam ordularının başkumandanı yaptı. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem vefatına da iki gün vardı. Üsame, Medine’de hazırlığını yaptı; Ebu Bekir, Ömer, Osman ve ümmetin büyükleri orduda erbaştı. On yedi yaşında bir çocuk, başkumandan. Masal değil, çizgi film konusu değil, senaryo değil; Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ait hatıralar.

İnsan Peygamber! Üsame; kölesi Zeyd’in çocuğu, zenci bir çocuk, babası zenci, kendisi zenci ama beyaz derili Ebu Bekir’in kumandanı. O on yedi yaşında, Ebu Bekir altmış bir yaşında, Ömer ve Osman elli yaşını geçmiş ama onun emrindeler. İslam terbiyesi! Bu, Muhammed aleyhisselam standardı. Kendisi göklerden diplomalı olunca bu sefer ümmetinin delikanlıları diplomatsız iş gördüler çünkü diplomasının kaynağı göklerden.

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem vefat etti. Refik-i âlâya yükseldi. Medine’nin dış sınırında Üsame bekliyor, orduyla hareket edecek. Ümmetin halifesi seçilmiş. Resûlullah’ın vekili Ebu Bekir, Üsame radyallahu anın yanına geldi. Üsame atının üstünde, kılıç ve miğferi üzerinde. Ordu arkasında, Ebu Bekir yaya bekliyor. Zavallı çocuk utandı. Dedi ki: “Ya emire’l-müminin! Bugün emirü’l-müminin seçildin. Burada ayakta duruyorsun, ben atımın üstündeyim. Ya izin ver ben ineyim ya da başka bir şey yapalım. Bu nedir? Ben utanıyorum böyle.” Ebu Bekir ona, “Sakın ha! Sakın atından inmeyesin. Resûlullah’ın verdiği görevi Ebu Bekir alamaz. Ama senden ricam, Ömer’e izin ver, zor günlerdeyiz, ona ihtiyacım var, benimle kalsın” dedi. O gün on yedi yaşındaydı. Ümmet terbiyesi. Ne ümmetmişiz yahu! Ne muhteşem bir ümmetliğimiz varmış.

Kardeşlerim,

Katı kalplerimizin erimesini umut ettiğim bu değil. Başka bir olay var. Hacca gidenler biliyorlar, gitmeyenler için çok özet bilgi vereyim: Hac, Arafat’ta vakfe yapmaktır. Arefe günü, bizim burada “arife” dediğimiz gün öğle namazında Arafat’ta bulunulur. Akşam ezanı vaktine kadar orda durulur. Öğle ile ikinci orada birlikte kılınır. Akşam ezanı vaktinde de Mekke’ye doğru Müzdelife’de konaklamak üzere geri dönülür. O gün yüz yirmi bin civarında hacı olduğu tahmin ediliyor. En az yüz bin, en çok da yüz yirmi civarında bir sayı. Bu, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemle haccetmiş Müslüman sayısıdır.

Akşam ezanı vakti oldu. Efendimiz buyurdu ki: “Ezan vakti olunca buradan gideceğiz.” Ezan vakti, vakit olarak belirlendi. Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem atının veya devesinin üzerinde bekliyor. Yüz yirmi bin kişi de bekliyorlar. Gideceğiz dendi, hareket edeceğimiz denilen yere gelindi fakat Efendimiz hareket etmiyor. Bekledi, bekledi. Kaç saat bilmiyoruz. On dakika, yirmi dakika, yarım saat... Herhalde vahiy geliyor, onun için Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem hareket etmiyor diye düşündüler.

Biraz sonra herhâlde abdest ihtiyacı için gitmiş olan bir çocuk geldi. Efendimiz'in yanına geldi. "Üsame! Geldin mi yavrum?" buyurdu. Geldim ya Resûlallah, dedi. "Buyurun, gidelim şimdi" dedi Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem. Yemenliler Efendimiz'e döndüler ve "Bu zenci, burnu eğri çocuk için mi biz burada bekliyoruz?" dediler. Bir garip tecelli, Üsame radiyallahu anh yassı burunluymuş. Hem zenci hem burnu eğri, yakışıklı da değil. "Evet, bunun için bekliyoruz" buyurmuş. Yüz yirmi bin hacı efendi, o gün orada on beş yaşını yeni bitirmiş bir çocuğu beklediler.

Kardeşlerim,

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, on yedi yaşında ordu teslim etmeden önce on beş yaşındayken o çocuğa gönlünü vermişti zaten. O gökler görmüş, miraç görmüş gönül Üsame'yi kuşatınca Üsame on yedi yaşında ordular başkumandanı olacak hâle geldi demek ki.

İbni Sad diyor ki: "Bu muhteşem sahneyi o gün orada bekleyen Yemenliler içlerine sindiremediler. Bu, Ebu Bekir radiyallahu anh halife olduğu zaman irtidat etmelerinin nedeni oldu." Kölelere bağlı bir Peygamber, diye düşünmüşler.

Ben burada duran kalbimi ve çalışmayan beynimi bir nebze bekletiyorum da "On dakika bu arabada sizi bekliyorum. Hâlâ inmediniz evden!" diyen babaların hangi standarda göre Müslüman olduklarını merak ediyorum. Ben de dâhil bütün babalar bu sorgulamayı yapmalıyız. Arafat gibi bir yerde kâinat bütün melekleriyle oradalar o anda, Allah'ın nazarı orada, yüz yirmi bin "Allah!" demiş yürek orada, Resûlullah orada; Üsame'nin abdestten gelmesi bekleniyor. Hem de "Bize katılsın Üsame. Tembih edin" demiyor. Üsame geliyor, bineğine biniyor, "Haydi şimdi gidelim" diyor. Bu çocuk ya on beş yaşında ya da on altısına yeni girdi. Asla on yedi yaşında değil çünkü Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem vefat ettikten bir sene sonra on yedi yaşındaydı. On yedi yaşında olmayan bir çocuk, Peygamber bekletiyor! Peygamber! İhramlı hacıyı bekletiyor.

Bu ümmet, namazında tâbi olduğu Peygamber aleyhissalatu vesselama çocuğunun çişini yaptırırken de, ona oyun oynarken de, "Allah bereket versin ağabey" deyip çocuğun seviyesine inerken de uyduğu zaman okullara ve imam hatip liselerine ihtiyacımız yok, Kur'an kursuna ihtiyacımız yok. Analarımız okul olmuş, analarımız Mus'ab olmuş demektir.

Elindeki şeftalisini halıya düşürdüğü için feryad-ı figan eden analarımız var olduğu sürece de biz; çocuklarımızın gönlünü yapamadığımız için, halı kadar kıymeti olmayan hafız çocuklar yetiştirdiğimiz için ümmetimiz bu mürüvveti göremeyecektir. Evdeki halı ve kırlent kadar değeri olmayan ama hafız olan, orada itibar göremeyen ve insanlığını hissedemeyen çocuk bu ümmetin neresinde yer bulacak. O on yedi yaşında değil kırk yedi yaşında memur bile olamaz.

Gönül ümmetiyiz. Ömer bin Hattab radiyallahu anh diyor ki: "Bir gün aleyhissalatu vesselam Efendimiz'i gördüm. Yere eğilmiş, ellerini dizlerinin üzerine koymuş, Hasan ile Hüseyin de ata biner gibi üstüne binmişler, 'Deh deh!' yapıyorlar." Ömer sinirlenmiş ama şimdi ne yapacak? Demiş ki: "Be çocuklar, iyi bir at buldunuz ha!" Yani "İnin oradan şimdi!" demeye getiriyor ama edep de var, diyemiyor. Hiç Resûlullah'ın sırtına binilir de oynanır mı yahu!

Ömer, burada pedagojik bir hata yapmış ve çocukları üzmüş(!) "İyi at buldunuz" diyor. Ey pedagoji dünyası, anneler babalar, öğretmenler, kopya çekti diye çocuğu azarlayan hocalar... Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem dönmüş, "Ama Ömer, bunlar da fena binici değil di mi?" demiş. Çocukların gönlünü toparlamış. "İyi biniyorlar ama di mi?" demiş sallallahu aleyhi ve

sellem. Efendimiz, “Namazınızı ve haccınızı bana bakın, öyle yapın” buyurdu. Peki, çocuk eğitiminde kime bakacağız biz?

Kardeşlerim,

Zikretmezsem kul hakkı olur diye endişe ettiğim bir hadis-i şerif var. Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem bize hayatımızı nasıl kaliteli bir şekilde yaşayacağımız konusunda muhteşem örnekler ve kurallar verip bu dünyadan gitti.

Bugün çok farklı bir dünyaya geldik. İnsanlar, hanımları onların özel hayatlarıyla ilgilenmesin diye az para bulunca hemen hanımlarına araba alıyolar. İş yerindeki ‘hatalarına’ kadın dikkat etmesin istiyorlar. Hangi hataları kastettiğimi anlıyorsunuzdur. Herkes böyledir anlamında değil ama “Zamanında otobüse bindirmedığın kadına şimdi niye araba aldın durup dururken?” diye de sorarlar insana. Sonra ilk dairenin de tapusu hemen onun üzerine, büyük dönüşümler var. Kapitalizm hemen her şeyi öğretmiş. Çocuklarımızı rüşvetle yetiştirmeye alıştıırıyoruz. Çocuklar ilk rüşvet eğitimini babalarından alıyorlar. Memur veya bir şirketin görevlisi olduğu zaman zaten çocuk o konuda uzmanlaşmış oluyor.

Mesela; “Benimle namaz gelirsene dönüşte bakkala uğrarız” diyor. Bu bal gibi rüşvettir. Eğitim, rüşvet üzerinden olmamalı. “Annemi üzmezsen şöyle yaparız” diyor, ön koşullu üzmeme. O da akşama kadar sabredip “Baba! Bir şikâyet yok haberin olsun. Gelirken dikkatli gel” diyor. Herkes sistemini hazırlamış. Babalar evlerden uzak kalışlarını ve evle yeterli ilgilenemeyişlerini parayla kapatmaya çalışıyorlar. Anneler de hakeza çünkü onun da infaz müdürlüğü olarak yetkisi var, “Baban getirirse de vermem, dolaba koyarım” diyor. Dolayısıyla ondan da para alınacağı için onun da gönlü yapılıyor.

Burada İbni ebi Şeybe’nin rivayet ettiği bir hadis-i şerifi bütün annelere babalara bugünün hatırası ve yarından itibaren eğitim mantığımızı, aile içi düzen ilişkimizi oluşturan kurallardan birisi olarak kaydetmek istiyorum.

Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem ashabına hitap ediyor ve buyuruyor ki: “İnsanları parayla doyuramazsınız, tatlı söz ve güler yüzünüzle doyurun.”

Bu söz, siyasî liderler için de muteberdir. İstedığın kadar zam yap, ilk mitingde seni yuhalayacaklardır çünkü istedikleri zammı yaptığın zaman “Bu demek ki oluyordu, yapmamıştın. Bunu istemiyoruz, bundan daha yukarı yapacaksın” diyecek sana. Allah doyuramıyor kimseyi de sen nasıl doyuracaksın? Ama gönül ilişkileri, ölümsüz bağıdır. Peygamber aleyhisselam Efendimiz bunu özellikle çocuklar için söylemiyor. Ümmetine söylüyor. Ümmetine ders veriyor. Anne ve baba da bu ümmetten birisidir. Anne baba, bu ümmetin bir parçasıdır.

Çocuklarımızı oyuncaklar, para, hediye, gezi veya onların memnun olacağı maddî bir değerle kalıcı bir şekilde yani onların eğitimini sağlayacak bir şekilde asla yönlendiremeyiz. Bilakis, şeytan onların nankör olduğunu bize aşılar. Zaten babaların standart şikâyetidir; “Oyuncağı on dakika oynayıp atıyor.” Evet, bu doğrudur.

Ne diyor Peygamber’imiz? “İnsanları parayla ikna edemezsiniz, güzel sözünüz ve tatlı yüzünüz onları ikna eder. Bu, çocuklar için de geçerli. Aksi takdirde çocuklar oyuncak nankörü, bahşiş nankörü olurlar. Çünkü gönüller gönüllere girdi mi Allah’ın izniyle ölüm yok artık ama para cebe girince hiçbir şekilde de bunun garantisi yok. Dünyanın böyle bir hakikati var.

Kardeşlerim,

Eski ulemamızın güzel örneklerinden biri: Selef-i salihinden biri talebelerine nasihat ederken, dikkat ediniz; sevginin, merhametin, güzel babalığın, güzel anneliğin örneklerinden birinin pedagojiye de bu ümmetin büyüklerinin katkısını anlatıyorum. Çocuk kurallarını, eğitim kurallarını ve insan psikolojisini bu ümmetin büyükleri nasıl anlamışlar?

Allah dostlarından biri çocukların eğitimiyle ilgili tavsiyede bulunurken demiş ki: “Bak, çocuğunu gerçekten seviyorsan ona yapmakta zorlanacağı bir şeyi emretme.” Çünkü sen babasın, annesin. “Git bana şunu getir” dedin, o da oynuyor. Oynarken bu sözü duymayıverdi. Duymayınca ne oldu? Yapmayacak bunu ama sen ona “Git şunu getir” dedin. Getirmezse anneye veya babaya asi olduğu için Allah ona lanet edecek. Sen gerçekten çocuk seviyorsan yapmakta zorlanacağı işi çocuğa emretme.

Yeni kalkmış, uyku mayhoşu çocuğun gözü; sen ona “Git bakkala, şunu getir” diyorsun. O da “Yemesek de olur bugün, her gün peynir yiyoruz. Almayalım bugün de peynir” diye sana sızlanmaya başladı. Sinirlendin, kendin gittin. Zaten sen gidecektin ama bu arada şeytan becerdi, senin hatan yüzünden onu, o sabah babasının veya annesinin emrine aykırı davrandığı için akşama kadar Allah’tan lanet görecekti biri hâline getirdi.

Bu ümmetin büyükleri Peygamber’inden ders aldığı için ne dediler: “Yapmakta zorlanacağı şeyi çocuğa emretme. Çocuk, senin sebebinle lanetli hâle gelmesin.” Ümmet-i Muhammed kalitesi bu. Bunu da nereden öğrendiler; Resûlullah’tan öğrendiler.

Enes ibni Malik radiyallahu anh, on yaşında ya da on bir yaşında çocuk. Ne diyor: “Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana bir gün, bir şeyi getirmemi emretti. Ben de Peygamber aleyhisselamin yanından çıktım, baktım sokakta çocuklar oynuyor.” Medine’de de oynuyorlarmış demek ki, hem de mescidin içinde çelik çomak oynuyorlarmış. “Ne oynuyorlar diye takıldım kaldım, aradan saatler geçti. Ben de onlarla oynamaya başladım. Bir zaman sonra birinin ensemden tuttuğunu gördüm. Döndüm, baktım Resûlullah.”

Enes ne hâle gelmiştir siz düşünün. Tam şamarlık çocuk, gönderiyorsun gitmiyor! “Enes! Benim gönderdiğim yere gittin mi?” buyurmuş. Bir kere Peygamber’den soluk almış çocuk olunca konuşmayı da biliyor. “Şu anda gidiyorum ya Resûlallah” demiş. “Çabuk gel yavrum” buyurmuş. “Peki, ya Resûlallah” demiş o da.

İnsan peygamber. İnsan! “Çocuklara takıldım” filan deyip de o pozisyon o şekilde kalsaydı bugün radiyallahu anh dediğimiz bir Enes olmazdı çünkü Peygamber’ini üzmüş lanetli bir çocuk olacaktı.

Bu ümmetin Peygamber tiryakisi, âşığı insanlar, bunu kendilerine ders gördüğü için “Çocuklarınıza yapmakta zorlanacakları şeyi emretmeyin” demişler. Eğer çocuğu gerçekten seviyorsan, çocuğu üvey görmüyorsan, çocuğu cehenneme değil cennete hazırlıyorsan.

Çocuk yetiştirmenin insanca olması için eğitimin;

Bir: Çocuğun gücüyle orantılı olması lazım. Senin çocuğunu o okula hazırlaman komşunun çocuğu orayı kazandı diye değil veya başkası hafız oldu diye hafız yapmandan dolayı olmamalı. Çocuğun kaldıracağı şeyler olmalı.

İki: Merdiven çıkacaksın. Yerinden fırlamayacaksın; adım adım, basamak basamak. Bugün bir ayet, bugün bir ahlak; beş sene sonra beşinci ayet; hiç zararı yok. Bu hayatta merdiven çıkılır. İnsan için füze gibi fırlamak yok. Merdiven çıkılacak.

Üç: Baba ve anne, hata affedicisi olacak, hata depocusu olmayacaksın. Çocuğu önüne aldığında son beş yılın suç dosyalarını çıkarmayacaksın. Çocuk, bir muhasebe için babasının önüne çağrıldığını anladığında son beş yılın af dosyasını hissetmeli. O gün seni ne kadar babası diye seviyorduyorsa, insanlığın en merhametli babası diye sevmeye kalktıysa o gün çocuk yetiştirmeye başladın demektir.

Hamdele-salvele.